

17) Classen, «Early Outreaches from Medieval Christendom to the Muslim East: Wolfram von Eschenbach, Ramon Llull and Nicholas of Cusa Explore Options to Communicate with Representatives of Arabic Islam: Tolerance already in the Middle Ages?»

Albrecht Classen vol destacar una sèrie d'autors medievals que han mostrat en la seva literatura de polèmica una certa actitud de comprensió cap a les religions no cristianes. Per arribar a destacar les característiques del diàleg de Ramon Llull en el *Gentil*, li ha calgut recordar el context històric de contacte interreligiós medieval i l'existència d'una llarga literatura de polèmica que encara es manté influent a l'època moderna. Així, al seu treball apareix com a fil conductor la persistència de la paràbola dels tres anells, heretada per Boccaccio i Lessing. En aquest context hostil a la diversitat religiosa, a Classen li interessa identificar exemples que han practicat una aproximació més comprensiva, racional o tolerant. Així és com destaca la idealització de «l'altre» que Eschenbach fa servir a les seves narracions èpiques (sobre tot a la figura de Feirefiz, una mena de nou Saladí o guerrer oriental digne de ser elogiat), el diàleg del *Gentil* de Ramon Llull i el *De pace fidei* de Nicolau de Cusa. En tot cas, ja que el treball de Classen no aporta cap novetat científica, a les conclusions s'entén millor la raó d'haver-lo escrit: es vol remetre a l'actualitat i denunciar que els greus conflictes armats o violents que encara es produeixen per motius de diferències religioses demanen clarament recordar que també existeix una llarga tradició que ha volgut cercar i ha aconseguit reconèixer punts en comú entre les religions. És a dir, Diàleg.

Óscar de la Cruz Palma

18) Colish, «Ramon Lull's *Book of the Gentile and the Three Sages*: Empathy or Apology?»

L'autora parteix novament de la idea que el *Llibre del gentil* mereix ser ressenyat atesa la importància de Ramon Llull per a la història de la llengua catalana i per la promoció del diàleg religiós, almenys per dos motius: per l'estadi primerenc en què Ramon Llull presenta la seva *ars* i pel tractament d'igualtat que sembla oferir l'autor envers les tres religions del Llibre. En relació amb aquest últim aspecte, l'autora es planteja si el *Gentil* pretén fer una defensa de les tres religions en favor d'un ecumenisme o bé es decanta per la supremacia d'una de les tres. Per reflexionar-hi, l'autora recorda que l'argument del llibre